

Spolufinancováno
Evropskou unií

Středočeský kraj

ZÁSADY A PODMÍNKY METROPOLITNÍHO PLÁNOVÁNÍ ROZVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Studie vznikla v rámci ESF projektu s názvem „Efektivita sítě sociálních služeb +“, reg. č. CZ.03.02.02/00/22_006/0000206, spolufinancovaného Evropskou unií z Operačního programu Zaměstnanost Plus.

Mgr. Markéta Outratová

KRAJSKÝ ÚŘAD STŘEDOČESKÉHO KRAJE

Obsah

1. Představení dokumentu jako projektového výstupu	2
2. Legislativní rámec plánování rozvoje sociálních služeb.....	5
3. Stručná sociodemografická charakteristika metropolitního území	9
4. Analýza koncepčních dokumentů kraje	11
4.1. Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb (SPRSS).....	11
4.1.1. Struktura a obsah SPRSS HMP na období 2025–2027	12
4.1.2. Struktura a obsah SPRSS SK na období 2023–2025	13
4.2. Krajská síť sociálních služeb.....	14
4.2.1. Struktura a obsah krajské sítě sociálních služeb HMP	17
4.2.2. Struktura a obsah krajské sítě sociálních služeb SK	22
4.3. Financování krajské sítě sociálních služeb a dotační řízení kraje	26
4.3.1. Financování krajské sítě sociálních služeb a dotační řízení HMP	27
4.3.2. Financování krajské sítě sociálních služeb a dotační řízení SK	29
5. Hlavní zásady a podmínky metropolitního plánování rozvoje sociálních služeb	31
5.1. Legislativní rámec metropolitního plánování rozvoje sociálních služeb	31
5.2. Rozvoj kapacit sociálních služeb v rámci metropolitního plánování.....	33
5.3. Sběr a vykazování dat o sociálních službách v rámci metropolitního plánování	34

1. Představení dokumentu jako projektového výstupu

Tento analytický dokument je výstupem projektu s názvem *Efektivita sítě sociálních služeb* + realizovaného Krajským úřadem Středočeského kraje (dále jen KÚSK) v rámci výzvy *Podpora procesů ve službách – kraje (I)* Operačního programu Zaměstnanost plus (ESF) v období 1. 7. 2022 až 30. 6. 2025. Obsahově vychází tento projekt z předchozí realizace s názvem *Efektivita sítě sociálních služeb*, v níž byla vytvořena metodika vyhodnocování efektivity těchto služeb a metodika finanční kontroly. Vznikly **transformační plány** pěti příspěvkových organizací Středočeského kraje (dále jen SK), uskutečnila se **kazuistická konference a odborná setkání** poskytovatelů sociálních služeb krajské sítě. Na základě výše uvedených výstupů **formuluje** tato navazující projektová realizace **konkrétní problémové oblasti praxe poskytování sociálních služeb v regionu, rozkrývá jejich příčiny a zavádí opatření odpovídající potřebám klientů sociálních služeb a aktuálním profesním trendům sociální práce.**

Z těchto koncepčních a procesních otázek poskytování sociálních služeb v síti SK, jež jsou předmětem tohoto projektu, je třeba uvést zejména pokračování **transformace velkokapacitních pobytových zařízení služeb sociální péče** na nízkokapacitní zařízení komunitního typu, definování a uvádění do praxe **nových parametrů poskytování pečovatelské služby** směřujících k budování funkčního systému profesionální podpory klientů v jejich přirozeném prostředí, **odborný rozvoj poskytovatelů** jednotlivých sociálních služeb směrem k připravenosti pracovat s osobami různých cílových skupin a respektovat jejich specifické potřeby, **odstraňování architektonických, komunikačních a informačních bariér** v zařízeních poskytovatelů sociálních služeb.

Řešení nastíněných koncepčních úkolů formuloval řešitel projektu do dvou následujících cílů:

1. **Zvýšit dostupnost a efektivitu poskytování sociálních služeb na území SK v souladu s existující metodikou, aktualizovat a implementovat tuto metodiku do praxe řízení krajské sítě sociálních služeb;** poskytovatelé těchto služeb získají cílené metodické vedení, bude definováno, jaká data a charakteristiky musí služba vykazovat, aby ji bylo možné označit jako efektivní, efektivně poskytovanou, dojde ke sjednocení související terminologie a způsobu vykazování získaných dat.

2. **Zpracovat analytický dokument mapující podmínky a zásady integrace agendy sociálních služeb SK a kraje Hlavní město Praha (dále jen HMP) do jednoho logického celku metropolitního území;** tento projektový výstup bude obsahovat popis aktuálně platných koncepčních dokumentů obou krajů – střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb (dále jen SPRSS), dotačního řízení, koncepce a správy sítě sociálních služeb, současně půjde o podkladový materiál pro budoucí jednání a realizaci konkrétních kroků vedoucích ke vzniku SPRSS metropolitní oblasti.

Dosažení druhého z uvedených cílů je věnována část klíčové aktivity projektu č. 5 nesoucí název *Harmonizace komunitního plánování na obcích s rozšířenou působností* (dále jen ORP, příp. obce) *SK a spolupráce s HMP*. Úkolem této projektové aktivity je mj. **přípravit prostředí sociálních služeb dotčených krajů na vznik metropolitního SPRSS**. Za tímto účelem probíhala v průběhu projektového období jednání zástupců odboru sociálních věcí SK a HMP. Úvodní jednání ustavené pracovní skupiny k harmonizaci procesů v oblasti tzv. metropolitního plánování rozvoje sociálních služeb se uskutečnilo koncem září r. 2023, a to ve složení vedoucích odborů sociálních věcí, příslušných odděleních sociálních služeb a koordinátorů plánování sociálních služeb HMP a SK. Cílem tohoto jednání bylo **nastítnit možné procesní kroky a koncepční parametry harmonizace metropolitního území v oblasti poskytování sociálních služeb**. Detailněji zde byla diskutována potřebnost integrace tohoto území, jeho sociodemografická specifika, potřeby a velikost cílových skupin uživatelů jednotlivých druhů a forem poskytování registrovaných sociálních služeb.

Další společné jednání ve stejném složení účastníků se uskutečnilo v lednu r. 2024. Jeho obsahem bylo téma **zajištění zákonného zakotvení možnosti sjednocení periodicity střednědobého plánování krajů** v oblasti sociálních služeb, **kvalifikované odhady využívanosti** pobytových služeb sociální péče poskytovaných na území SK občany HMP a využívanosti terénních či ambulantních sociálních služeb poskytovaných na území HMP obyvateli SK. Dále se zástupci SK a HMP vzájemně seznámili s typy dat zjišťovaných od poskytovatelů sociálních služeb zařazených v krajské síti, se způsoby jejich zpracovávání a evaluace, s postupem definování měrných kapacitních jednotek sociálních služeb a s užívanou metodikou měření efektivity poskytování těchto služeb zařazených v krajské síti SK a HMP.

Téma metropolitního plánování rozvoje sociálních služeb bylo poté představeno v rámci **pracovních skupin k přípravě SPRSS HMP na období 2025-2027**, jež probíhaly v lednu r. 2024 pod vedením zástupců odboru sociálních věcí MHMP a za účasti poskytovatelů

registrovaných sociálních služeb zařazených v krajské síti HMP. Zástupci SK se také účastnili dalších odborných akcí v rámci přípravy nového SPRSS HMP konaných v březnu a květnu r. 2024 – veřejného setkání poskytovatelů služeb sociální prevence, veřejného setkání poskytovatelů služeb sociální péče a setkání poskytovatelů pečovatelské služby na území HMP.

Aktivity v oblasti metropolitní spolupráce mezi SK a HMP byly prezentovány rovněž poskytovatelům registrovaných sociálních služeb zařazených v krajské síti SK a zástupcům ORP SK, a to v rámci **odborné konference** konané v září r. 2024 a následně také v rámci **pracovních skupin k přípravě SPRSS SK na období 2026-2028 pořádaných SK** v průběhu 1. pololetí r. 2025.

Na přelomu 1. a 2. čtvrtletí tohoto roku se uskuteční poslední jednání zástupců SK a HMP v rámci této projektové realizace, na němž bude **představen výstupní analytický dokument a stanoven plán následné pokračující spolupráce mezi SK a HMP** směřující ke společnému plánování rozvoje sociálních služeb poskytovaných na metropolitním území tvořeném dvěma kraji – HMP a SK.

2. Legislativní rámec plánování rozvoje sociálních služeb

Povinnost krajů plánovat rozvoj sociálních služeb na svém území a zodpovídat za tento proces upravuje zákon č. 108/2006 Sb., *o sociálních službách* (dále jen ZSS, příp. zákon), v platném znění. Působnost kraje v oblasti plánování rozvoje sociálních služeb definuje § 95 ZSS následovně: „*Kraj zjišťuje potřeby poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na svém území, zajišťuje dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb na svém území, spolupracuje s obcemi, s dalšími kraji a s poskytovateli sociálních služeb při zprostředkování pomoci osobám, popřípadě zprostředkování kontaktu mezi poskytovatelem a osobou, zpracovává SPRSS ve spolupráci s obcemi na území kraje, se zástupci poskytovatelů sociálních služeb a se zástupci osob, kterým jsou poskytovány sociální služby, a informuje obce na území kraje o výsledcích zjištěných v procesu plánování; při zpracování SPRSS kraj přihlíží k informacím obcí sděleným podle § 94 písm. e) a k údajům uvedeným v registru (registru sociálních služeb) podle § 85 odst. 5, sleduje a vyhodnocuje plnění plánů rozvoje sociálních služeb za účasti zástupců obcí, poskytovatelů sociálních služeb a zástupců osob, kterým jsou sociální služby poskytovány, informuje Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV ČR) o plnění plánů rozvoje sociálních služeb, zajišťuje dostupnost poskytování sociálních služeb na svém území v souladu se SPRSS, určuje síť sociálních služeb na území kraje; přitom přihlíží k informacím obcí sděleným podle § 94 písm. f).*“

ZSS definuje sociální službu jako činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám v nepříznivé sociální situaci za účelem jejich sociálního začlenění nebo prevence jejich sociálního vyloučení. Koncepčním a strategickým dokumentem kraje je SPRSS. Jeho obsah rámcově upravuje ZSS v ustanovení § 3 písm. h) takto: „*SPRSS se rozumí strategický dokument obce nebo kraje schválený na dobu tří let, který je výsledkem aktivního zjišťování potřeb osob na území obce nebo kraje a hledání způsobů jejich uspokojování s využitím dostupných zdrojů; jeho obsahem je souhrn a výsledky podkladových analýz a dat, popis způsobu jeho zpracování včetně vymezení spolupráce s obcemi, s poskytovateli sociálních služeb a s osobami, kterým jsou sociální služby poskytovány, popis a analýza dostupných zdrojů a potřeb osob, kterým jsou sociální služby určeny, včetně ekonomického vyhodnocení strategie zajišťování a rozvoje sociálních služeb, obsahující popis budoucího žádoucího stavu a opatření, jejichž prostřednictvím by mělo být tohoto stavu dosaženo, povinnosti zúčastněných subjektů, postup sledování a vyhodnocování plnění plánu včetně způsobu, jakým lze provést změny v poskytování sociálních služeb a způsob zajištění sociálních služeb na území kraje; SPRSS může být doplněn*

akčními plány (každý s platností jen na období jednoho kalendářního roku tříletého plánovacího cyklu), které musí vycházet z aktuálního SPRSS. “

SPRSS je povinnou součástí žádosti kraje o poskytnutí dotace MPSV na příslušný rozpočtový rok. Podle ustanovení § 101a odst. 3 ZSS musí tato žádost obsahovat mj. aktuální SPRSS kraje, jehož součástí je ekonomická analýza potřeb identifikovaných v tomto dokumentu, a popis způsobu jejich finančního zajištění. **Na úrovni kraje tedy představuje SPRSS základní dokument určující strategii rozvoje v oblasti sociálních služeb na svém území.** Za přípravu SPRSS zodpovídá odbor sociálních věcí příslušného krajského úřadu a schvaluje jej zastupitelstvo tohoto kraje. Strukturu a podmínky pro zpracování SPRSS definuje § 39a vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZSS, v platném znění.

Na základě této právní úpravy musí SPRSS zahrnovat následující části:

1. **Popisná část:** seznamuje se způsobem informování a zapojování občanů kraje, poskytovatelů sociálních služeb a osob, kterým jsou tyto služby poskytovány, do zpracování SPRSS a se způsobem jeho zpracování včetně vymezení spolupráce s výše uvedenými aktéry a popisu, jak se potřeby lidí na území obcí kraje promítly do SPRSS. Uvádí časový harmonogram přípravy a termín schválení návrhu SPRSS, popisuje vznik a fungování organizační struktury procesu plánování rozvoje sociálních služeb kraje při zpracování SPRSS, ale také při naplňování a vyhodnocování SPRSS, popisuje koordinaci činností při zpracování, naplňování a vyhodnocování SPRSS, vymezuje cíle a postupy spolupráce s obcemi.
2. **Analytická část:** tvoří východiska pro strategickou část SPRSS, obsahuje informace z analýz, zjištění a strategických dokumentů, které zahrnují zhodnocení potřeb a nepříznivých sociálních situací občanů kraje ve vztahu k sociálním službám a zajištění těchto potřeb, zejména se zaměřením na dosud nepokryté potřeby v kraji, na nedostatečné kapacity sociálních služeb a nedostupnost jednotlivých druhů sociálních služeb v daném území, a to vždy min. na území správního obvodu ORP. Dále zde musí být uveden kvalifikovaný odhad počtu osob, kterým jsou sociální služby poskytovány, a počty odmítnutých zájemců o jednotlivé druhy služeb, a to vždy min. na území správního obvodu ORP. Následuje shrnutí informací z metodických a strategických dokumentů příslušného kraje a MPSV ČR, příp. dalších orgánů státní správy a samosprávy, které mají přímý dopad na území kraje v oblasti sociálních služeb. V této části je nezbytné uvést rovněž shrnutí výsledků analýz potřeb v oblasti zajištění sociálních služeb, provedených v rámci SPRSS ORP, správních obvodů ORP, svazků

obcí, mikroregionů nebo místních akčních skupin v daném kraji, a to včetně uvedení počtu odmítnutých zájemců o jednotlivé druhy sociálních služeb, údajů o dostupnosti jednotlivých druhů sociálních služeb na území kraje, doplněné o shrnutí zpracovaných informací ve vztahu k výkonu sociální práce na úrovni ORP a kraje.

3. **Ekonomická analýza včetně analýzy možných zdrojů zajištění identifikovaných potřeb:** obsahuje shrnutí výsledků analýzy finančních dopadů navržených cílů a opatření min. po dobu platnosti SPRSS, aktuální nákladovost jednotlivých druhů sociálních služeb včetně uvedení obvyklých nákladů, analýzu struktury zdrojů financování sociálních služeb včetně výhledu na období platnosti připravovaného SPRSS a předpokládanou výši celkových nákladů na jednotlivé druhy sociálních služeb. Plán nákladovosti sociálních služeb se sestavuje podle přílohy č. 3 k uvedené vyhlášce.
4. **Strategická část:** obsahuje popis budoucího žádoucího stavu rozvoje sociálních služeb na území kraje, hlavních i dílčích cílů a opatření, údaje k zajištění kapacit sociálních služeb na území kraje vycházející ze zjištění uvedených v analytické části, a to v členění podle druhů sociálních služeb na území jednotlivých ORP kraje.
5. **Způsob zajištění sítě sociálních služeb:** obsahuje popis sítě sociálních služeb, souhrn jejich jednotných kapacit, zásady, podmínky a postupy pro stanovení a zajištění sítě sociálních služeb na území kraje. Kraj informuje své občany prostřednictvím úřední desky krajského úřadu o zahájení přípravy nového SPRSS, o možnosti a způsobu jejich zapojení do tohoto procesu, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup. Návrh SPRSS je veřejně projednán se zástupci poskytovatelů sociálních služeb, obcí a osob, kterým jsou sociální služby poskytovány. O veřejném projednání informuje kraj na úřední desce způsobem umožňujícím dálkový přístup, a to nejméně 15 dní přede dnem konání veřejného projednání, na kterém bude návrh SPRSS představen. Návrh SPRSS je rovněž zveřejněn na úřední desce kraje způsobem umožňujícím dálkový přístup, současně je zde uvedena lhůta pro podání písemných připomínek a informace o způsobu vypořádání zaslaných připomínek.

Nástrojem řízení dostupnosti, efektivity a udržitelného rozvoje služeb na území kraje je **krajská síť sociálních služeb**. Tuto síť definuje § 3 písm. i) ZSS jako souhrn sociálních služeb, které v dostatečné kapacitě, náležitě kvalitě a s odpovídající místní dostupností napomáhají řešit nepříznivou sociální situaci osob na území kraje a které jsou v souladu se zjištěnými potřebami osob na území kraje, s dostupnými finančními a dalšími zdroji. Síť sociálních služeb je součástí SPRSS kraje. SPRSS stanovuje prioritní oblasti rozvoje sociálních služeb na území kraje a formou metodických pokynů vytváří závazná

pravidla komunikace mezi krajem a poskytovateli sociálních služeb v krajské síti. Ustanovení § 94 ZSS ukládá ORP povinnost zjišťovat potřeby poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na svém území, zajišťovat dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb na svém území, spolupracovat s dalšími obcemi, kraji a s poskytovateli sociálních služeb při zprostředkování pomoci osobám, popřípadě při zprostředkování kontaktu mezi poskytovatelem sociální služby a osobou. Obce nemají zákonnou povinnost zpracovávat SPRSS; § 94 písm. d) ZSS však uvádí, že jej mohou zpracovat, a to ve spolupráci s krajem, poskytovateli sociálních služeb na svém území a se zapojením osob, jimž jsou poskytovány sociální služby. Obce mohou zpracovávat také akční plány rozvoje sociálních služeb na svém území, a to s platností na dobu jednoho kalendářního roku a obsahově v souladu s aktuálním SPRSS místně příslušného kraje. Obec spolupracuje s krajem také při přípravě, realizaci a evaluaci krajského SPRSS. Za tímto účelem sděluje kraji informace o potřebách poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na svém území, o možnostech uspokojování těchto potřeb prostřednictvím sociálních služeb a o dostupných zdrojích. Obec dále spolupracuje s krajem v rámci vytváření a praktického fungování krajské sítě sociálních služeb. Sděluje kraji informace o kapacitě sociálních služeb, které jsou potřebné pro zajištění potřeb osob na území obce, a spoluvytváří podmínky pro naplňování potřeb těchto osob. Výkon správy v oblasti sociálních služeb a činností v oblasti sociální práce řídí a kontroluje MPSV, které rovněž zpracovává národní strategii rozvoje sociálních služeb. Sleduje a vyhodnocuje její plnění a ve spolupráci s krajem určuje parametry dostupnosti sociálních služeb (§ 95 ZSS).

3. Stručná sociodemografická charakteristika metropolitního území

Pro účel tohoto dokumentu vymezujeme metropolitní oblast dvěma územně správními celky – kraji HMP a SK. Následně uvádíme základní sociodemografické údaje, jež jsou v podrobně rozpracované podobě součástí SPRSS těchto krajů. Jejich znalost umožňuje přesněji predikovat míru potřeby zajištění konkrétních sociálních služeb v daném území, kvantifikovat náklady spojené s jejich poskytováním a v širším kontextu rovněž blíže porozumět potřebám jednotlivých cílových skupin potenciálních uživatelů těchto služeb. Na základě ust. § 1 zák. 131/2000 Sb., *o hlavním městě Praze*, má HMP postavení kraje, tzn. že společně s ostatními kraji ČR je pro něj závazné naplňovat povinnosti uvedené v § 95 ZSS (viz kap. 2). Z hlediska výkonu státní správy a uspořádání nižších správních celků tvoří území HMP 22 městských částí se statutem ORP a 35 menších správních obvodů, tj. 57 samosprávných, autonomních městských částí s vlastními volenými orgány. Uvedené územní členění se promítá také do plánování rozvoje sociálních služeb tohoto kraje, na jehož jednotlivé městské části (ORP) se vztahují povinnosti obcí definované v § 94 ZSS.

Kromě právní úpravy ZSS stanovuje úkoly v oblasti zajištění podpory a pomoci Pražanům také obecně závazná vyhláška č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, ve znění pozdějších předpisů, kterou se vydává Statut hlavního města Prahy. Ke kompetencím městských částí HMP v samostatné působnosti patří zjišťování potřeb poskytování sociálních služeb s možností zpracování vlastního SPRSS či komunitního plánu a zajišťování dostupnosti informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb. V přenesené působnosti je jejich úkolem zajištění sociální služby občanům, kteří potřebují okamžitou pomoc z důvodu ohrožení jejich života či zdraví, zajištění koordinované pomoci v systému sociálních služeb a zajištění odborného sociálního poradenství pro osoby ohrožené sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy či výkonu trestu.

Jak uvádí HMP ve svém SPRSS, dle dat ČSÚ činil k 30. 6. 2023 počet obyvatel kraje 1 385 646 osob. SPRSS dále obsahuje rovněž tabulkový přehled počtu obyvatel ve věkových kohortách vč. zastoupení mužů a žen a počty obyvatel dle věkových kohort v jednotlivých městských částech HMP. V Praze kontinuálně dochází k nárůstu počtu obyvatel, a to nejen přirozenou obměnou, ale zejm. v několika posledních letech rovněž migrací. Vysoký migrační obrat je dán primárně mobilitou cizích státních příslušníků, kteří se do metropole stěhují za prací. V r. 2022 výrazně ovlivnila migrační situaci vlna válečných uprchlíků z Ukrajiny. Mezi kraji ČR vykazuje Praha stabilně nejvyšší počet cizinců (podrobné statistické údaje o počtu cizinců na

území HMP v jednotlivých letech vč. četnosti zastoupení dle státní příslušnosti viz SPRSS HMP).

Výrazný nárůst počtu příslušníků této skupiny obyvatel lze sledovat např. v rámci sítě pražských základních škol v souvislosti s plněním povinné školní docházky dětí cizinců, zatímco ve školách ostatních stupňů vzdělávacího systému ČR k tak výraznému nárůstu nedochází. Praha se však aktuálně potýká s nedostatkem míst na středních školách, jehož příčinou je rostoucí počet zájemců o studium a studentů s trvalým bydlištěm na území SK. Z hlediska věkového složení obyvatel tvoří 16 % populace Pražanů děti, 65 % osoby v produktivním věku a 19 % senioři, lidé se zde dožívají nejvyššího věku ze všech krajů ČR. Dle dostupných dat ÚP ČR vykazuje HMP nejnižší tzv. registrovanou nezaměstnanost (agenda registrace uchazečů o zaměstnání ÚP ČR).

Jak uvádíme v úvodu této kapitoly, potřeby občanů a z nich vycházející praxe fungování sociálních služeb ukazují, že je třeba reagovat na sociální a ekonomickou provázanost HMP se SK a definovat parametry plánování rozvoje sociálních služeb propojující tyto kraje v jeden celek – metropolitní území. SK je krajem s největší rozlohou, počtem obyvatel (k 1. 6. 2022 1 394 013) a obcí v rámci ČR. Plně obklopuje HMP a sousedí s dalšími sedmi kraji. Jeho území tvoří 26 správních obvodů ORP čítajících 1 144 obcí. Nachází se zde velké množství obcí s počtem obyvatel do dvou tisíc, v nichž žije 40 % obyvatel kraje, podíl městského obyvatelstva má SK nejnižší z krajů ČR. V oblasti stále rostoucí zaměstnanosti a s ní související ekonomické aktivity obyvatel následuje SK Prahu dosahující v těchto ukazatelích životní úrovně nejvyšších hodnot mezi kraji, míra nezaměstnanosti je na tomto území dlouhodobě pod republikovým průměrem. Tento fakt je důvodem průběžného zalidňování kraje, zejm. oblastí v bezprostřední blízkosti Prahy (vysoce komfortní dostupnost služeb a pracovních příležitostí hlavního města, satelitní výstavba, rychle se budující občanská vybavenost a odpovídající dopravní infrastruktura). Existují zde však výrazné rozdíly v míře nezaměstnanosti uvnitř kraje, s rostoucí vzdáleností obcí od Prahy její hodnoty stoupají. Na rozdíl od všech ostatních krajů ČR nemá SK krajské město – místo sídla politické reprezentace kraje coby samosprávného celku – historicky je jako centrum středních Čech vnímána Praha.

4. Analýza koncepčních dokumentů kraje

Obsahem této kapitoly je analýza struktury a obsahu koncepčních dokumentů kraje, které představuje střednědobý plán rozvoje sociálních služeb (SPRSS), krajská síť sociálních služeb, financování krajské sítě sociálních služeb a pravidla dotačního řízení kraje v oblasti podpory sociálních služeb. V návaznosti na vymezení metropolitního území (viz kap. 3.) je předmětem tohoto projektového výstupu analýza příslušných dokumentů HMP a SK.

4.1. Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb (SPRSS)

SPRSS představuje strategický rámcový dokument kraje, jehož základní strukturu a obsah upravuje ZSS a prováděcí vyhláška k tomuto zákonu (viz kap. 2.). Kraj jím konkrétními způsoby naplňuje povinnost stanovenou ZSS zjišťovat specifické potřeby občanů na svém území a reagovat na ně prostřednictvím přímo řízené a pravidelně aktualizované krajské sítě registrovaných sociálních služeb. Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb je pevně strukturovaný, cyklický proces probíhající v tříletých periodách, jehož jednotlivé fáze na sebe úzce navazují a prolínají se. Kraj průběžně provádí sběr a analýzu získaných dat o poskytování sociálních služeb zařazených ve své síti, zpracované výstupy vyhodnocuje a na základě tohoto hodnocení formuluje konkrétní opatření, která jsou následně obsahem SPRSS. Přijatá a uveřejněná opatření poté implementuje do správy krajské sítě a jejím prostřednictvím realizuje v praxi poskytování sociálních služeb. S určitým, předem daným časovým odstupem hodnotí naplnění stanovených cílů a účinek opatření uvedených v rámci SPRSS, a to jako podklad, základní informační materiál pro přípravu nového SPRSS.

Na řídicích, koordinačních a realizačních procesech střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb participují následující aktéři:

- **v rovině politické**, finálně rozhodovací: volené orgány kraje (rada a zastupitelstvo),
- **v rovině koncepční a koordinační**: odbor sociálních věcí příslušného KÚ, komise/výbor volených orgánů kraje,
- **v rovině odborné**: poskytovatelé sociálních služeb, ministerští a další externí konzultanti, akademičtí a výzkumní pracovníci, pracovní skupiny, odborné platformy, střešní a profesní organizace,
- **v rovině praxe poskytování sociálních služeb** a konzumentů obsahu SPRSS: uživatelé sociálních služeb, jejich rodinní příslušníci, svépomocné skupiny, pečující osoby.

4.1.1. Struktura a obsah SPRSS HMP na období 2025–2027

Kromě uvedení do legislativního rámce plánování rozvoje sociálních služeb obsahuje popisná část SPRSS HMP informace o způsobech zapojení všech relevantních aktérů do jeho přípravy (městské části Prahy, poskytovatelé a uživatelé sociálních služeb, odborní konzultanti dílčích oblastí sociálních služeb) a nástin koordinace vzniku tohoto dokumentu. Úvod následné analytické části je věnován správnému uspořádání HMP, na nějž navazuje podrobná sociodemografická analýza kraje. Tato analýza přináší množství aktuálních dat o místní populaci obyvatel, data týkající se specificky cizinců žijících na území HMP, oblasti školství a vzdělávání, sociálně-právní ochrany dětí, zaměstnanosti, sociálního zabezpečení a sociálních služeb. Zdrojem těchto statistických údajů je ČSÚ, ÚP ČR a ČSSZ.

Následuje vyhodnocení naplnění opatření, jež byla předmětem SPRSS na období 2022–2024. Tato opatření zahrnují oblast infrastruktury plánování rozvoje sociálních služeb, transformace pobytových služeb sociální péče, deinstitucionalizace systému péče o děti se zvláštním zaměřením na děti s vysokou mírou potřebné podpory, reformy psychiatrické péče, dluhového poradenství, zdravotně-sociálního pomezí, potřeb osob jednotlivých cílových skupin uživatelů sociálních služeb a oblast tzv. průřezových témat. Potřeby cílových skupin sociálních služeb na území HMP jsou dále podrobně popsány a uvedeno rovněž jejich vyjádření v podobě kapacitních jednotek v síti sociálních služeb HMP. V úvodu strategické části SPRSS definuje HMP výchozí principy a ideové teze uplatňované při koncipování krajské sítě sociálních služeb a strategii jejího rozvoje. Na základě tohoto strategického rámce následně formuluje konkrétní opatření, o jejichž naplnění bude usilovat v aktuálním tříletém období platnosti SPRSS HMP. U jednotlivých opatření je uveden jejich druh (systémové, investiční, rozvojové, pilotní), popis a název subjektu/ů odpovědného/ých za realizaci. V návaznosti na stanovená opatření jsou zde kvantifikovány rozvojové kapacity sociálních služeb a uvedena nákladovost krajské sítě HMP. Ekonomická část dokumentu seznamuje s finančními zdroji pro zajištění krajské sítě sociálních služeb HMP a s principy dotačního řízení HMP v oblasti sociálních služeb (viz kap. 4.3.1.).

Součástí SPRSS HMP jsou následující přílohy:

- **Základní síť** sociálních služeb podle poskytovatelů a kapacit pro obyvatele hl. m. Prahy pro rok 2025.
 - a) přehled poskytovatelů jednotlivých sociálních služeb v paragrafovém zařazení dle ZSS; název organizace, její identifikátor, název (příp. zařízení) a druh služby, typ kapacitní jednotky a počet jednotek pověřených pro rok 2025

- **Rozvojové úkoly** Doplnkové sítě sociálních služeb HMP platné k 1. 1. 2025
a **Doplnková síť** sociálních služeb HMP podle poskytovatelů a kapacit pro obyvatele hl. m. Prahy pro rok 2025.
 - a) definice rozvojového úkolu, účinnost, návaznost na závazky v programovém prohlášení HMP a na potřeby hl. m. Prahy;
 - b) název organizace, její identifikátor, druh služby, typ kapacitní jednotky a počet jednotek pověřených pro rok 2025
- **Kritéria hodnocení** pro poskytnutí dotace v dotačních titulech hl. m. Prahy v oblasti podpory sociálních služeb:
 - a) Kritéria společná pro všechny druhy sociálních služeb,
 - b) Kritéria definovaná dle druhu sociální služby
- **Doporučení** při tvorbě projektových záměrů **na vytvoření nových kapacit** sociálních služeb s předpokladem zařazení do krajské sítě HMP.

4.1.2. Struktura a obsah SPRSS SK na období 2023–2025

Na příslušné citace paragrafového znění norem upravujících povinnosti kraje v oblasti plánování rozvoje sociálních služeb navazuje SPRSS SK přehledem zdrojů získávání informací pro tvorbu tohoto dokumentu (jednání pracovních skupin, vlastní analýzy sběru dat o poskytování sociálních služeb v krajské síti SK, externě zadané studie z oblasti sociálních a návazných služeb v kraji, realizované metodické dohlídky v zařízeních poskytovatelů sociálních služeb v síti SK. Dále je zde představen způsob zapojování všech aktérů podílejících se na tvorbě SPRSS SK, popsány činnosti realizované v rámci procesů řízení, koordinace a schvalování tohoto dokumentu.

V úvodu analytické části je zařazena sociodemografická analýza SK, která zahrnuje popis základních charakteristik kraje – správní uspořádání, počet obyvatel, jejich věkové složení a zastoupení věkových kohort v okresech ORP, ekonomická aktivita/zaměstnanost, pokrytí území sociálními službami krajské sítě. Následující část dokumentu je věnována popisu potřeb cílových skupin potenciálních uživatelů sociálních služeb – osob, u nichž je v porovnání s ostatními občany výrazně vyšší riziko vzniku nepříznivé sociální situace. Zcela netypicky pro tento typ dokumentu je zde uvedena kazuistika, jež má zásadní význam pro posuzování míry dostupnosti sociálních služeb – žaloba rodičů dospělé osoby s mentálním postižením

v kombinaci s PAS a chováním náročným na péči, a to na kraj, který odmítl jejich „dítěti“ vytvořit nízkokapacitní pobytovou službu sociální péče komunitního typu.

Povinná ekonomická analýza sběru dat o sociálních službách poskytovaných v síti SK v uplynulém plánovacím období obsahuje kvantifikaci kapacit a nákladovosti krajské sítě. Financování krajské sítě a procesu dotačního řízení SK v oblasti sociálních služeb věnujeme prostor níže (viz kap. 4.3.2.). Následný tabulkový přehled uvádí vyhodnocení naplnění cílů a realizovaných opatření vztahujících se k prioritním oblastem rozvoje stanoveným v předchozím SPRSS a k jednotlivým druhům sociálních služeb. Ve výčtu systémových opatření a jejich hodnocení je uvedeno mj. zahájení jednání s HMP o možnostech budoucí spolupráce v oblasti společného plánování rozvoje sociálních služeb na území metropolitní oblasti.

Ve strategické části jsou představeny prioritní oblasti, z nichž každá zahrnuje výčet služeb s vysokou, střední či nízkou rozvojovou prioritou, včetně definování konkrétních cílů pro uvedené prioritní oblasti a služby v příslušném plánovacím období. Tyto oblasti rozvoje sociálních služeb pro konkrétní cílové skupiny doplňují informace o plánovaném rozvoji v průřezových a systémových otázkách poskytování sociálních služeb (např. spolupráce s HMP). Součástí SPRSS jsou rovněž pravidla řízení a koordinace sítě sociálních služeb SK (viz kap. 4.2.2.). Přílohu SPRSS tvoří dokument Síť sociálních služeb Středočeského kraje.

4.2. Krajská síť sociálních služeb

Nástroj, jímž kraj naplňuje strategická opatření stanovená v rámci svého SPRSS, představuje krajská síť sociálních služeb (dále jen krajská síť, příp. jen síť), která je jako povinná a pravidelně aktualizovaná příloha tohoto dokumentu tvořena kapacitami poskytovatelů registrovaných sociálních služeb působících na území daného kraje. V souladu s ustanovením § 3 a § 95 ZSS rozhoduje kraj o síti v samostatné působnosti. Do sítě se promítají potřeby občanů kraje zjišťované pracovníky odborů sociálních věcí obcí správních obvodů ORP, a to jak přímo od osob nacházejících se v nepříznivé sociální situaci, tak také od místních poskytovatelů sociálních a návazných služeb. Odbory sociálních věcí jednotlivých ORP zpracovávají informace o potřebách cílových skupin potenciálních uživatelů sociálních služeb na svém území a předávají je odboru sociálních věcí místně příslušného krajského úřadu jako tvůrci a správci krajské sítě.

Zdrojem financování kapacit poskytovatelů sociálních služeb zařazených v síti kraje je státní dotace – prostředky každoročně přidělované krajům prostřednictvím MPSV a případné grantové tituly vyhlašované jednotlivými kraji v oblasti registrovaných sociálních služeb, příp. také služeb návazných. V souladu s rozhodnutím Komise EU z r. 2011 o použití čl. 106 odst. 2 *Smlouvy o fungování Evropské unie* je subjektům, kterým bylo uděleno pověření k poskytování služeb obecného hospodářského zájmu (SHOZ), poskytována státní podpora ve formě tzv. vyrovnávací platby za závazek veřejné služby. S poskytovateli sociálních služeb zařazených v krajské síti uzavírá správce této sítě (místně příslušný krajský úřad) *Smlouvu o pověření k poskytování SHOZ* (dále jen Pověření). Vyrovnávací platba je těmto poskytovatelům stanovena na jednotlivé služby, její vyúčtování musí takto pověřená organizace předložit do pevně stanoveného termínu.

V rámci metropolitní oblasti vymezené v samostatné kapitole tohoto dokumentu věnované sociodemografické charakteristice dotčeného území se na správě, tzn. na řídicích, koordinačních a schvalovacích procesech spojených se sítí sociálních služeb příslušných krajů podílejí tyto subjekty:

- odbor sociálních věcí MHMP, oddělení sociálních služeb (dále správce sítě), Komise Rady HMP pro plánování a financování sociálních služeb (dále jen Komise RHMP), Rada HMP (dále jen RHMP) a Zastupitelstvo HMP (dále jen ZHMP),
- odbor sociálních věcí KÚ SK, oddělení koncepce a metodiky sociálních služeb (dále správce sítě), Výbor sociálních věcí Zastupitelstva SK (dále jen Výbor ZSK), Rada SK (dále jen RSK) a Zastupitelstvo SK (dále jen ZSK).

Správa krajské sítě je realizována na základě níže uvedených principů řízení:

- **Princip dostupnosti:** Občanům, kteří se nacházejí v nepříznivé sociální situaci, má kraj povinnost zajistit na svém území síť časově, místně, kapacitně a odborně dostupných registrovaných sociálních služeb, a to v komplexní obsahové šíři druhů a forem těchto služeb dle ZSS.
- **Princip rovnoměrného geografického rozložení:** Při utváření krajské sítě není její správce vázán na konkrétní organizace, žádnému poskytovateli sociálních služeb nevzniká právní nárok na zařazení do krajské sítě. Kraj koncipuje a spravuje síť jako celek tak, aby byly všechny jeho správní obvody ORP přiměřeně pokryty sociálními službami, které efektivně reagují na potřeby cílových skupin potenciálních uživatelů

a umějí poskytnout odbornou podporu či účinnou pomoc konkrétním osobám v nepříznivé sociální situaci.

- **Princip finanční disponibility:** Mezi sociální služby zařazené v krajské síti může správce sítě rozdělit pouze takový objem prostředků ze státní dotace, jaký mu byl pro tento účel přidělen. Při tvorbě nového SPRSS a plánování rozvoje kapacit sítě sociálních služeb vychází kraj z výše prostředků přidělovaných v posledních třech letech. Chce-li tedy v následujícím období účinnosti SPRSS rozvíjet krajskou síť, musí navyšovat kapacity službám s vysokou mírou potřeby a významným potenciálem využitelnosti na úkor těch méně využívaných, méně potřebných, jejichž kapacity v síti jsou dostatečné, příp. je lze plnohodnotně nahradit jinou sociální službou v krajské síti.
- **Princip efektivity:** V rámci procesů správy sítě vyhodnocuje kraj pravidelně výši kapacit a míru využitelnosti zařazených služeb napříč regiony ORP. Na základě získaných dat následně plánuje rozvoj krajské sítě.
- **Princip odbornosti:** Odbornou způsobilost personálu dokládá organizace v rámci zpracovaných vnitřních předpisů z oblasti standardů kvality sociálních služeb, skutečnost, že pracovníci v přímé péči vykonávají sociální práci, dokládají individuální plány uživatelů služeb. Tuto povinnou dokumentaci předkládá poskytovatel služby správci sítě při metodických dohlídkách. Kraj zařazuje do své sítě pouze registrované sociální služby, u nichž garantuje dostatečné zajištění odborně plně způsobilým personálem.
- **Princip empowermentu:** Posláním sociálních služeb je podporovat uživatele v samostatnosti, maximální možné nezávislosti, ve využívání dostupných zdrojů uvnitř přirozené komunity jeho vrstevníků, ve vytváření a posilování pozitivních sociálních vazeb, a to s cílem předejít jeho sociálnímu vyloučení a účinně jej podporovat v sociálním začlenění.
- **Princip ekonomické udržitelnosti:** Vzhledem ke skutečnosti, že kraj může rozdělit mezi poskytovatele sociálních služeb své sítě jen omezený objem finančních prostředků, nezbytně musí jeho strategie plánování rozvoje sítě vycházet z reálných finančních možností. Není proto výhodné – ale především ani zodpovědné – zařazovat do krajské sítě rostoucí množství organizací, které poskytují vysoce specializované služby úzké skupině osob (z hlediska cílové skupiny = vysokoprahové služby). Správce sítě by měl naopak preferovat poskytovatele, jejichž služby jsou otevřené co nejširší skupině osob a kteří v zájmu svých uživatelů dokáží efektivně a účinně spolupracovat s dalšími, v konkrétních případech relevantními službami.

Pravidla řízení krajské sítě vycházejí z následujících právních předpisů:

- zákon č. 108/2006 Sb., *o sociálních službách*, v platném znění, včetně prováděcí vyhlášky k tomuto zákonu č. 505/2006 Sb., v platném znění,
- zákon č. 129/2000 Sb., *o krajích* (krajské zřízení),
- zákon č. 128/2000 Sb., *o obcích* (obecní zřízení),
- rozhodnutí SGEY (legislativní zakotvení veřejné podpory pro služby obecného hospodářského zájmu Evropskou komisí).

4.2.1. Struktura a obsah krajské sítě sociálních služeb HMP

Krajskou síť sociálních služeb HMP (dále krajská síť, příp. jen síť) tvoří dvě části – **Základní a** od r. 2019 také **Doplňková síť sociálních služeb**. Vztah mezi těmito částmi krajské sítě je symbiotický, kapacity Doplnkové sítě mohou být za určitých podmínek a po uplynutí předem stanovené doby realizace specifického rozvojového úkolu (viz níže) přeraženy do Základní sítě. Základní síť představuje stabilizační část podpory a pomoci pro obyvatele HMP nacházející se v nepříznivé sociální situaci. Zahrnuje časově, místně a finančně dostupné sociální služby na území HMP registrované podle ZSS, a to v komplexní obsahové šíři systému zákonného definování a vymezení těchto služeb (viz příloha č. 1 SPRSS HMP).

Financování této části krajské sítě je zajištěno primárně prostřednictvím dotace ze státního rozpočtu (§ 101a ZSS) a dále prostřednictvím dotačních programů HMP v oblasti podpory registrovaných sociálních služeb poskytovaných na území tohoto kraje. Financování kapacit příspěvkových organizací (dále jen PO) HMP je zajištěno prostřednictvím státní dotace a neinvestičního příspěvku zřizovatele.

K rozvoji kapacit Základní sítě dochází jednou ročně na základě uveřejnění oznámení na webovém portálu www.praha.eu, a to v průběhu jara s účinností od 1. 1. následujícího kalendářního roku. U pobytových služeb sociální péče budou do Základní sítě zařazovány pouze nově vzniklé kapacity. Rozsah a bližší specifikace rozvoje kapacit Základní sítě vycházejí z **aktuální strategie rozvoje krajské sítě HMP**, jež reaguje na průběžně zjišťované potřeby občanů HMP vyjádřené formou konkrétních opatření uvedených v rámci SPRSS a vychází jak z objemu finančních prostředků přidělených v rámci státní dotace, tak také z objemu vlastních prostředků HMP určených pro tento účel.

Akceleračním nástrojem krajské sítě HMP je Doplnková síť. Jejím cílem je pružněji reagovat na aktuální potřeby občanů HMP a na konkrétní oblasti sociální práce na území kraje

formulované do tzv. **rozvojových úkolů** (viz příloha č. 2 SPRSS HMP), které je naléhavě třeba řešit. Tyto rozvojové úkoly se průběžně aktualizují. Prostřednictvím Doplnkové sítě současně dochází k plnění opatření stanovených v programovém prohlášení RHMP pro oblast sociální politiky a uvedených v textu SPRSS.

Financování Doplnkové sítě je zajištěno prostřednictvím dotačního programu HMP v oblasti podpory registrovaných sociálních služeb, poskytovaných občanům na území tohoto kraje. Z rozpočtu Doplnkové sítě nelze financovat kapacity PO HMP (§ 101a „*příjem státní dotace*“, neinvestiční příspěvek zřizovatele). K rozvoji kapacit této části krajské sítě HMP může docházet až dvakrát ročně, a to prostřednictvím uveřejnění oznámení na webovém portálu socialni.praha.eu v průběhu 1. čtvrtletí s předpokladem účinnosti od 1. 7. aktuálního kalendářního roku a následně ve 2. čtvrtletí s předpokladem účinnosti od 1. 1. následujícího kalendářního roku. Rozvoj kapacit je závislý na aktuální výši alokovaných finančních prostředků pro Doplnkovou síť.

V současném tříletém plánovacím období (2025-2027) bude krajská síť HMP rozvíjena prostřednictvím Doplnkové sítě v předem definovaných úkolech, a to dvakrát ročně.

Rozvoj kapacit v Základní síti je na toto období umožněn pouze v následujících případech:

- **změny v kapacitách příspěvkových organizací HMP**, které jsou poskytovateli registrovaných sociálních služeb;
- **technické změny** u poskytovatelů registrovaných sociálních služeb, kteří jsou již zařazení v Základní síti: technickými změnami se přitom rozumí přesuny kapacit mezi službami či poskytovateli, snížení kapacit, organizační změny;
- **změny v kapacitách u poskytovatelů, u nichž je nárůst nových kapacit vázán na realizaci projektu**, jehož záměr byl projednán a schválen ZHMP do 30. 6. 2024.

Proces zařazování kapacit do Doplnkové sítě bude od 1. 1. 2025 nově totožný jako proces zařazování kapacit do Základní sítě. Organizace, které žádají o navýšení či zařazení nových kapacit do krajské sítě HMP, musí splňovat níže uvedené parametry, jejichž naplnění můžeme současně označit jako **základní předpoklad pro zařazení kapacit sociálních služeb do sítě krajů:**

- **Odpovídající personální zajištění** sociální služby, jež je v souladu s daty vykazovanými poskytovatelem služby v oblasti přímé péče (viz § 115 ZSS): Sociální službu poskytují odborní pracovníci nebo jimi tvořené týmy, jejichž složení a odbornost

odpovídají specifickým charakteristikám cílové skupiny uživatelů příslušné služby, jejím cílům a charakteru prováděných činností; odborní pracovníci jsou vzdělávání specificky vzhledem k potřebám cílové skupiny uživatelů služby a k používaným metodám práce; metody, postupy a činnosti v rámci poskytování služby vycházejí z aktuálních trendů sociální práce; personální složení pracovních týmů optimálně pokrývá stanovenou dobu poskytování služby uvedenou v platném rozhodnutí o registraci vydaném příslušným krajským úřadem.

- **Vnitřní provozní předpisy** odpovídající reálným podmínkám či procesům fungování poskytovatele služby, specifikům a potřebám cílové skupiny uživatelů, které je služba poskytována (viz § 88 písm. h) ZSS = povinnost zpracování standardů kvality poskytované sociální služby dle kritérií uvedených v příloze č. 2 vyhlášky č. 505/2006 Sb., v platném znění): Služba má jasně a srozumitelně definované cíle, je zaměřena na konkrétně definované cílové skupiny osob; ve vnitřních metodikách definuje a v příp. potřeby aktualizuje postupy práce s nepříznivou sociální situací uživatele; vnitřní metodické postupy vycházejí z praxe poskytované služby a jsou přístupné všem pracovníkům přímé práce (§ 88 ZSS).
- **Průkazná a kontrolovatelná evidence** uživatelů a zájemců o službu: Služba má jasně definované postupy vykazování počtu unikátních uživatelů, vede evidenci počtu hodin přímé práce s uživateli, u úhradových služeb má doložitelnou a průkaznou fakturaci uživatelů za jasný a průkazný objem odebrané péče; výše úhrad za poskytování základních činností v rámci příslušné služby odpovídá vyhlášce č. 505/2006 Sb., v platném znění, a váže se na vyúčtování úhrady za poskytovanou sociální službu; vyúčtované hodiny jsou v souladu s hodinami poskytnuté služby vykázanými v evidenčním systému; služba má veřejně dostupný ceník.
- **Smlouva o poskytování sociální služby** (viz § 90 a násl. ZSS, u služeb poskytovaných podle § 39-52, 57, 58, 64, 67 a 68 ZSS je vždy uzavřena v písemné formě): Služba je poskytována na základě smlouvy uzavřené mezi poskytovatelem a uživatelem služby, je evidována a lze ji doložit, o uzavření smlouvy vede poskytovatel záznam v osobní dokumentaci uživatele předmětné služby.
- **Individuální plán poskytování sociální služby** (viz § 88 písm. f) ZSS): Poskytovatel vytváří ve spolupráci s uživatelem služby individuální plán jejího poskytování, který je pravidelně aktualizován a revidován, jsou v něm zaznamenávány potřeby, cíle, preference a přání uživatele včetně popisu postupů, jimiž má být stanovených cílů dosaženo a popisu průběhu spolupráce uživatele s poskytovatelem služby; poskytovatel

průběžně sleduje a vyhodnocuje naplňování stanovených cílů vzhledem k možnostem a schopnostem uživatele; obecně individuální plány obsahují sociální práci vztahující se k řešení nepříznivé sociální situace jednotlivých uživatelů služby a dokládají individuální přístup pracovníků poskytovatele ke každému z nich.

- Doložitelná **evidence počtu odmítnutých zájemců** o sociální službu včetně uvedení důvodu odmítnutí poskytování služby v jednotlivých případech (viz § 91 odst. 3 ZSS).

Proces zařazování kapacit do krajské sítě HMP zahrnuje vzájemně navazující dílčí kroky realizované v následujícím harmonogramu:

- **Správce krajské sítě sociálních služeb HMP uveřejní oznámení o vyhlášení rozvoje této sítě**, a to prostřednictvím webového portálu socialni.praha.eu. V textu oznámení je uvedeno, jaké služby budou podporovány včetně jejich specifikace, tj. zaměření na konkrétní oblast (v příp. Doplnkové sítě rovněž popis tzv. rozvojových úkolů, pro něž jsou kapacity poptávány, viz příloha č. 2 SPRSS HMP) a cílovou skupinu, termíny pro konzultace rozvojových záměrů a termín pro podání žádostí o změnu/zařazení nových kapacit do krajské sítě.
- Má-li sociální služba registraci podle ZSS, splňuje-li hlavní parametry pro zařazení nových kapacit do krajské sítě (viz výše) a podmínky vyhlášeného rozvoje krajské sítě HMP, může v určeném termínu požádat správce sítě o **osobní konzultaci** svého rozvojového záměru a **v případě jeho schválení podat žádost o změnu/zařazení nových kapacit do krajské sítě. Bez předchozího projednání záměru nebude brán na podanou žádost organizace zřetel.** Je třeba rovněž konzultovat technické změny, např. převod kapacit mezi druhy služeb, bez předchozího projednání nebude brán na požadavek poskytovatele zřetel.
- Poskytovatel je povinen doložit k žádosti **kladné stanovisko koordinátora sociálních služeb příslušné městské části Prahy nebo správce sítě**, kde je to relevantní, přikládá rovněž kladné **stanovisko krajského koordinátora** dané oblasti. U žadatelů z řad PO městských částí či HMP je součástí žádosti také závazek zřizovatele podílet se na financování požadovaných kapacit alespoň ve výši 50 % provozních nákladů.
- Na základě přijaté žádosti a se souhlasem žadatele **realizuje správce sítě místní šetření.** Neumožní-li žadatel správci sítě přístup k informacím, jež jsou předmětem šetření, má se za to, že dostatečně neprokázal splnění podmínek pro zařazení/navýšení kapacit do Doplnkové sítě.

- V případě žádosti o zařazení nových kapacit do krajské sítě je u žadatele realizováno místní šetření, a to bez předchozího oznámení. Žadatelům o změnu stávajících kapacit v síti je realizace místního šetření oznámena den před jejím provedením. Šetření probíhá v otevírací době služby, již organizace uvádí v registru poskytovatelů sociálních služeb.
- Pokud poskytovatel služby absolvoval místní šetření v předchozím kalendářním roce, žádá navýšení kapacit do 15 % a současně není v protokolu o místním šetření uvedena realizace žádných doporučení, může správce sítě navrhnout Komisi RHMP navýšení kapacit bez povinnosti absolvovat místní šetření, a to v případě, že **poskytovatel služby doloží naplnění Pověření** za předchozí kalendářní rok ve výši 100 % a současně předloží **předpoklad naplnění Pověření** v aktuálním kalendářním roce.
- Jako výstup z místního šetření zpracuje správce krajské sítě na základě dokumentu HMP (Zjišťování informací o službě „ZIS“) **stanovisko**, které následně společně s veškerými dokumenty žádosti **předloží k projednání Komisi RHMP**, jež vydá k podané žádosti stanovisko pro RHMP. Na základě tohoto stanoviska předkládá RHMP **žádost ke schválení ZHMP**, které rozhoduje o kapacitách krajské sítě.
- **Nově zařazeným kapacitám** do Doplnkové sítě **bude vydáno Pověření na jeden kalendářní rok**. V průběhu tohoto roku vykoná správce sítě u příslušného poskytovatele opět místní šetření za účelem ověření praxe a kvality poskytování dané sociální služby. **V ostatních případech je Pověření vydáváno na dobu trvání aktuálního SPRSS.**
- Přesun kapacit z Doplnkové do Základní sítě je možný pouze v návaznosti na aktuální objem finančních prostředků HMP, přidělovaných krajům ze státního rozpočtu.
- **K vyřazení kapacit z krajské sítě dochází zánikem Pověření, na žádost poskytovatele služby nebo rozhodnutím ZHMP** na základě návrhu správce sítě a doporučení Komise RHMP.
- Poskytovatel sociální služby může požádat o **snížení či zrušení kapacit** v krajské síti bez udání důvodu, má však povinnost oznámit tento záměr správci sítě min. 3 kalendářní měsíce před jeho reálným provedením.
- Správce sítě může podat **návrh na vyřazení kapacit poskytovatele**, pokud předmětná služba nesplňuje parametry nezbytné pro setrvání v síti, tzn. dlouhodobě nenaplňuje schválenou výši kapacitních jednotek v síti, je poskytována v rozporu s vydaným Pověřením a s rozhodnutím o registraci, vykazovaná statistická data služby jsou v rozporu s uvedenými v evidenčním systému služby. Na základě výstupů z místního

šetření navrhne správce sítě **nápravná opatření** a stanoví poskytovateli služby lhůtu pro jejich realizaci. Pokud následně provedené místní šetření (cca po uplynutí jednoho kalendářního roku) ukáže, že poskytovatel doporučená opatření neprovedl, službě nebude prodlouženo Pověření, příp. správce sítě podá Komisi RHMP návrh doporučit orgánům HMP zrušit toto Pověření před uplynutím doby jeho platnosti.

4.2.2. Struktura a obsah krajské sítě sociálních služeb SK

SK má zpracován dokument, který upravuje pravidla řízení a koordinace krajské sítě sociálních služeb, stanovuje postup a podmínky jejího utváření a aktualizace. Tato pravidla vycházejí z legislativních norem, které uvádíme v rámci popisu právního zakotvení formálních náležitostí a procesu plánování rozvoje sociálních služeb (viz kap. 2.). SK ve svém SPRSS blíže definuje některé z **obecných principů řízení krajské sítě sociálních služeb** popsanych výše – princip potřeby, rovnoměrnosti a disponibility.

- **Princip potřeby** reflektuje reálné potřeby konkrétních osob nacházejících se v nepříznivé sociální situaci, které poskytovatel služby popisuje v žádosti o zařazení služby či navýšení stávajících kapacit v krajské síti SK. Předmět jeho žádosti musí být v souladu s aktuálním SPRSS SK a s krajskou strategií rozvoje v oblasti sociálních služeb.
- **Princip rovnoměrnosti** zohledňuje rozložení a dostupnost kapacit sociálních služeb na území SK. Za účelem naplňování tohoto principu zpracovává správce sítě přehled kapacit vzájemně zastupitelných služeb na území jednotlivých ORP kraje. U služeb sociální péče se tento princip uplatňuje vzhledem k počtu osob jednotlivých cílových skupin potenciálních uživatelů těchto služeb v místní populaci, u služeb sociální prevence a poradenství je hodnocen tzv. *indexem sociálního vyloučení* dané lokality.
- **Princip disponibility** vyjadřuje vztah mezi potřebností nových či vyšších kapacit služeb požadovaných jejich poskytovateli, nákladovostí těchto požadavků a finančními prostředky, jež může kraj reálně poskytnout na jejich pokrytí. Meziroční navýšení lůžkových nebo úvazkových kapacit služeb sociální péče, prevence i poradenství vychází z obvyklého nárůstu v období tří posledních let. V případě nedostatku finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu může být princip disponibility uplatněn také v podobě dočasného pozastavení kapacitního rozvoje sítě SK nebo jeho omezení jen na prioritní oblasti SPRSS.

Každá služba zařazená v síti SK má uveden název svého poskytovatele, jeho typové zařazení a identifikační číslo, identifikátor a druh sociální služby, převažující cílovou skupinu uživatelů, územní působnost, kapacitu vyjádřenou úvazky v přímé péči, hodinami přímé péče, provozními dny, v případě pobytové služby lůžky a informaci, zda jde o stálé nebo dočasné zařazení (vč. příp. data expirace, viz níže).

V síti jsou zřizována lůžka pro osoby s chováním náročným na péči a lůžka pro děti, u nichž je vykonávána ústavní výchova. V průběhu posledního čtvrtletí kalendářního roku provádí správce sítě aktualizaci těchto lůžek. Pro zařazení uživatele služby na lůžko pro osoby s chováním náročným na péči musí být mezi příslušným uživatelem a poskytovatelem uzavřena smlouva o poskytování sociální služby, uživatel musí být příjemcem příspěvku na péči a současně musí vykazovat projevy chování náročného na péči, např. výbušnost, popudlivost, podezřívavost, ničení věcí, sebepoškozování, tendence k ubližování na zdraví ostatním uživatelům či personálu služby. Kritériem pro zařazení uživatele služby na lůžko, kde je vykonávána ústavní výchova, je soudní nařízení této výchovy dítěti, které je umístěno v zařízení sociálních služeb.

Do sítě SK jsou služby zařazovány zpravidla na tříleté období platnosti SPRSS, jejich zařazení může být **stálé, dočasné nebo podmíněné**. V případě stálého zařazení je službě vydáno Pověření na dobu trvání aktuálně platného SPRSS. Dočasně je zařazena služba, která čerpá finanční prostředky např. z Evropského sociálního fondu, dočasnost tohoto zařazení trvá po dobu čerpání finanční podpory z dočasného zdroje. O dočasné zařazení může poskytovatel služby požádat kdykoliv, žádost lze podat volnou formou s uvedením všech relevantních informací, zejména období, na něž je o dočasné zařazení žádáno. Pro posouzení žádosti si může správce sítě vyžádat doplňující informace. O udělení dočasného zařazení služby rozhoduje RSK, správce sítě následně informuje ZSK, a to na nejbližším jednání k aktualizaci krajské sítě.

Službě, u níž správce sítě zjistí, že není poskytována zcela v souladu se SPRSS SK, může být změněno stálé členství na podmíněné. Poskytovatele této služby vyzve správce sítě k nápravě s uvedením termínu, dokdy má být tato náprava provedena a následně rozhodnuto o stálém zařazení či vyřazení této služby ze sítě SK. Pokud poskytovatel neprovede požadovanou nápravu do uvedeného termínu, stanoví správce sítě lhůtu podmíněného zařazení a předloží věc k projednání orgánům kraje – Výboru ZSK, RSK a ZSK. Splnění stanovených podmínek pro stálé zařazení služby do krajské sítě hodnotí správce sítě a následně postupuje podle usnesení přijatého ZSK.

Služba může být vyřazena ze sítě v případě zrušení její registrace podle ZSS, neplní-li poskytovatel povinnosti stanovené smlouvou uzavřenou se správcem sítě, uvedl-li v žádosti o zařazení služby do krajské sítě nepravdivé skutečnosti, v případě expirace dočasného Pověření nebo z důvodu nepotřebnosti ze strany SK, na podnět místně příslušné ORP či obce. Vyřazení služby ze sítě SK je – včetně odůvodnění – předloženo správcem sítě k projednání Výboru ZSK. O vyřazení služby ze sítě SK rozhoduje ZSK na základě doporučení Výboru ZSK a RSK. V případě automatického vyřazení služby ze sítě SK na základě zrušení její registrace podle ZSS uvědomí správce sítě o této skutečnosti RSK a ZSK na nejbližším jednání k aktualizaci sítě.

Formální změny služeb (např. změna názvu či územní garance dostupnosti), které nemají vliv na rozpočet SK, schvaluje správce sítě. Změny věcného charakteru (např. transformace kapacit služeb v rámci poskytovatele), které nemají vliv na rozpočet SK, schvaluje RSK. Poskytovateli služby zařazené do sítě SK je smlouva o udělení Pověření vystavena i bez podání žádosti, a to na období trvání aktuálně platného SPRSS nebo do doby expirace dočasného zařazení.

Za účelem standardizace procesu řízení krajské sítě SK a pro zajištění jednotné praxe vykazování dat o zařazených službách ze strany jejich poskytovatelů vydává správce sítě metodické pokyny. Administruje proces aktualizace krajské sítě SK, tzn. že přijímá žádosti poskytovatelů sociálních služeb a provádí jejich formální i věcné hodnocení. Následně předkládá odůvodněný návrh krajské sítě na jednání Výboru ZSK, finální podobu sítě na nadcházející tříleté období platnosti budoucího SPRSS schvaluje ZSK na návrh RSK.

Aktualizace sítě probíhá dle následujícího harmonogramu:

- Správce sítě uveřejní **výzvu k podávání žádostí** prostřednictvím webového portálu SK www.kr-stredocesky.cz a rozešle ji poskytovatelům služeb zařazených v síti SK na e-mailové adresy uvedené v registru sociálních služeb.
- Žádost o zařazení nové služby do sítě nebo o změnu stávající kapacity v síti je oprávněn podat kdokoliv, a to v období od 1. 3. do 31. 3. kalendářního roku předcházejícího zařazení služby/navýšení kapacity, jež je předmětem žádosti, a způsobem uvedeným ve výzvě. Na žádosti podané po tomto termínu nebo podané jiným způsobem, než je uvedeno ve výzvě, nemusí být brán zřetel. V tomto termínu jsou přijímány rovněž žádosti o úpravu stávajících kapacit služeb se zařazením do sítě od 1. 7. daného kalendářního roku, přičemž **z hlediska principu disponibility je rozhodující výše**

alokace finančních prostředků pro mimořádné kolo dotačního řízení na daný kalendářní rok.

- Následně provede správce sítě kontrolu formálních náležitostí přijatých žádostí, a to v pořadí, v němž byly podány. V případě potřeby vyzve správce sítě žadatele k doplnění konkrétních údajů a stanoví pro jejich doplnění lhůtu, jež nesmí být kratší než 5 pracovních dnů. Na základě formálního posouzení žádostí budou **stanoveny předpokládané náklady na rozvoj sítě**, jejichž vyčíslení uvede kraj do žádosti o dotaci MPSV na následující kalendářní rok.
- Správce sítě dále provede **věcné posouzení žádostí**, a to do 31. 7. daného kalendářního roku. Poté **předloží žádosti k projednání a ke schválení Výboru ZSK, RSK a ZSK**. Formální náležitosti a kritéria věcného hodnocení žádostí jsou obsahem dokumentu SK upravujícího pravidla řízení a koordinace sítě sociálních služeb SK. V rámci věcného hodnocení žádosti může být také provedeno místní šetření. V zařízení poskytovatele pobytové sociální služby navržené k zařazení do sítě vykoná správce místní šetření i bez předchozího oznámení termínu tomuto poskytovateli, a to příp. i opakovaně, je-li to třeba k odbornému posouzení žádosti. Tento postup může správce sítě zvolit v případě potřeby také u terénně či ambulantně poskytované služby.
- Na základě formální kontroly a věcného hodnocení žádosti vydá správce sítě **odborně odůvodněné stanovisko k zařazení/nezařazení služby, ke změně stávající kapacity služby v síti SK**.
- Odborně odůvodněné stanovisko návrhu na zařazení/nezařazení služeb a na změnu stávajících kapacit v síti SK společně s přehledem žádostí vyřazených na základě formální kontroly je součástí materiálu, jenž je předložen k projednání Výboru ZSK, RSK a ZSK.
- Schválená, aktuálně **platná podoba krajské sítě SK je bezprostředně poté zveřejněna na webu kraje**.

Kromě základních údajů o službě, jež jsou předmětem formální kontroly, musí být v žádosti o zařazení služby do sítě SK uvedeny informace dokládající splnění **hlavních parametrů** předmětné služby formulovaných správcem sítě jako **potřebnost, dostupnost, transparentnost, legalita, kvalita a materiální zajištění**.

- **Oblast potřebnosti a dostupnosti služby** zahrnuje primárně stanovení cílové skupiny uživatelů, provozní dobu služby, stručný popis potřeb konkrétních osob, které budou službu využívat, popis způsobu stanovení kapacity služby.

- Pro splnění požadavků na **transparentnost a legalitu** uvádí žadatel identifikátor služby, příp. termín, kdy bude o registraci této služby žádat, druh služby, kompletní ceník poskytovaných služeb, výši úhrady předmětné služby, příp. další platby, adresy míst poskytování služby nebo garanci území, na němž bude služba dostupná, vzor smlouvy o poskytování sociální služby, je-li nebo může-li být uzavřena písemně (viz § 91 ZSS), potvrzení o spolufinancování služby ORP, obcí/obcemi.
- Náležitou **kvalitu poskytování a odpovídající materiální zajištění** služby dokládá žadatel uvedením počtu sociálních pracovníků, pracovníků v sociálních službách, pedagogických, zdravotních a případných dalších odborných pracovníků, kteří poskytují sociální služby, dále žadatel uvede, jaké další služby jsou uživatelům zprostředkovány.
- K žádosti o zařazení služby do sítě SK nebo o změnu stávající kapacity zařazené služby vyžaduje správce sítě **stanovisko ORP**, příslušné k místu poskytování služby, zda je předmětná služba nebo nová kapacita služby zařazené v síti v souladu s plánováním rozvoje sociálních služeb v daném území.
- Žádost o zařazení nebo úpravu kapacit pobytové služby, kterou nezřizuje SK, může obsahovat **doporučení volených orgánů obce**, v jejímž obvodu se nachází zařízení poskytovatele této služby, a to včetně uvedení informace o jejím spolufinancování ze strany této obce, doporučení si může správce sítě od poskytovatele služby vyžádat také dodatečně.
- Poskytovatel, který žádá o změnu stávajících kapacit služby v síti SK se zařazením od 1. 7. téhož kalendářního roku, uvede v žádosti identifikátor a druh předmětné služby, návrh nové (požadované) kapacity a popis způsobu jejího stanovení, odůvodnění úpravy kapacity ve vztahu k parametru potřeby (viz výše) a vyjádření obce k závazku spolufinancování.

4.3. Financování krajské sítě sociálních služeb a dotační řízení kraje

Poskytování sociálních služeb funguje na principu **vícezdrojového financování**. Základním finančním zdrojem jsou pro většinu organizací poskytujících tyto služby prostředky ze státního rozpočtu – každoročně vyhlašované dotační a grantové tituly MPSV, krajů a obcí, příp. grantové výzvy operačních programů Evropského sociálního fondu. Z veřejných zdrojů jsou financovány obvyklé výdaje spojené s poskytováním sociálních služeb registrovaných podle ZSS, který definuje jednotlivé druhy těchto služeb, jejich základní činnosti a formy

poskytování. Příspěvkovým organizacím (dále jen PO) kraje (nebo obce) náleží rovněž neinvestiční příspěvek zřizovatele.

Výši dotace MPSV pro kraje na daný kalendářní rok nelze predikovat, a to ani jako kvalifikovaný odhad vzhledem k její výši v uplynulém roce: vychází ze schválené podoby státního rozpočtu pro kalendářní rok a následně závisí na objemu prostředků, který se podaří za resort MPSV vyjednat.

ZSS definuje terénní a pobytové služby sociální péče, které jsou poskytovány za úhradu. Výši maximálních úhrad u jednotlivých služeb uvádí vyhláška 505/2006 Sb., v platném znění. Na úhradě zdravotní péče poskytované uživatelům pobytových služeb sociální péče s přiznaným III. nebo IV. stupněm závislosti na péči jiné osoby se podílejí zdravotní pojišťovny. Za účelem spolufinancování poskytovaných sociálních služeb nebo pro rozšíření nabídky o další služby mohou neziskové organizace žádat o finanční podporu v rámci grantových výzev nadací či nadačních fondů a prostřednictvím fundraisingových činností také u firemních nebo individuálních dárců. Samotné nadační prostředky a finanční dary jednoznačně nemohou těmito organizacím zajistit poskytování sociálních služeb v požadovaném rozsahu a v náležité kvalitě. Přesto jde o nezanedbatelné, pro mnohé organizace velmi cenné finanční zdroje, neboť tyto prostředky nebývají vždy striktně vázány na pevně definované položky, takže jejich využití je širší, flexibilnější a umožňuje žadateli cíleně reagovat na aktuální potřeby organizace a jejích klientů.

4.3.1. Financování krajské sítě sociálních služeb a dotační řízení HMP

V návaznosti na § 101a ZSS a v souladu s metodikou MPSV pro poskytování dotací ze státního rozpočtu krajům a hl. m. Praze vyhlašuje HMP každoročně dotační program „*Státní dotace*“. Na území HMP jsou z veřejných zdrojů financovány sociální služby zařazené v Základní nebo Doplnkové síti kraje. Rovněž každoročně vyhlašuje HMP grantové řízení z vlastního rozpočtu - „*Program HMP v oblasti podpory registrovaných sociálních služeb poskytovaných občanům HMP a Program HMP v oblasti podpory registrovaných sociálních služeb poskytovaných občanům HMP – Doplnková síť*“. Prostřednictvím těchto programů spolufinancuje základní činnosti, druhy a formy registrovaných sociálních služeb.

V závislosti na objemu alokovaných finančních prostředků a výši požadavků poskytovatelů sociálních služeb mohou být vyhlašované dotační tituly HMP jednokolové nebo vícekolové. Na financování sociálních služeb své krajské sítě se HMP dále podílí také formou neinvestičního

příspěvku zřizovatele (NIP), který poskytuje na část kapacit sociálních služeb poskytovaných zřizovanými PO.

Dotační řízení HMP v oblasti podpory sociálních služeb probíhá v těchto fázích:

- vyhlášení výše uvedených dotačních programů (dotace MPSV, grant HMP),
- příjem žádostí prostřednictvím online aplikace (elektronický formulář, OKslužby – Poskytovatel),
- hodnocení přijatých žádostí,
- návrh výše podpory pro jednotlivé sociální služby ve vazbě na objem finančních prostředků, jimiž HMP pro tento účel disponuje, a na systém veřejné podpory,
- projednání navržené výše podpory v Grantové komisi RHMP pro oblast sociální, zdravotní a rodinné politiky,
- schválení poskytnutí dotací RHMP a ZHMP,
- uzavírání smluv mezi HMP a příjemci dotace – poskytovateli sociálních služeb zařazených v krajské síti HMP,
- výplata dotací,
- evidence změn na základě přijatých žádostí příjemců dotací,
- vyúčtování dotací,
- kontrola poskytnutých dotací.

Reálná finanční podpora v jednotlivých dotačních programech je stanovena na základě hodnocení přijatých žádostí, jež probíhá na základě výpočtového mechanismu společného pro všechny vyhlašované dotační tituly HMP. Jednotlivé dotační tituly na sebe navazují a doplňují se, parametry hodnocení jsou uvedeny v příloze č. 3 SPRSS HMP. Pro stanovení optimálního návrhu dotace v dotačních programech HMP je rozhodný počet kapacitních jednotek, základní cenová hladina upravená na základě kritérií pro hodnocení sociální služby, úhrady od uživatelů sociálních služeb a úhrady od zdravotních pojišťoven.

U hodnocení žádostí v programu „Státní dotace“ a „Granty HMP“ na **kapacity v Základní síti** se optimální návrh dotace získaný po užití výše uvedeného výpočtového vzorce dělí v poměru 70:30, 70 % = státní dotace, 30 % = grant HMP. V uvedeném poměru se optimální návrh dotace následně plošně krátí, a to v závislosti na objemu alokovaných prostředků v obou dotačních zdrojích, čímž je získán reálný návrh dotace. U příspěvkových organizací dochází poté ještě k odečtům podle typu zřizovatele:

- PO zřizované organizační složkou státu – minus 40 %,

- PO zřizované HMP – minus 40–100 % z celkových nákladů na daný druh sociální služby, příp. celá výše NIP zřizovatele,
- PO zřizované MČ HMP – minus 10–40 % z celkových nákladů na daný druh sociální služby.

V **grantovém programu pro Doplnkovou síť** může dojít v závislosti na výši alokovaných prostředků k plošnému krácení u již zařazených kapacit sociálních služeb. V případě zařazování nových kapacit do Doplnkové sítě bude zařazen pouze takový objem kapacit, jehož zařazení umožňuje objem finančních prostředků HMP alokovaných pro Doplnkovou síť na daný rok. Nákladovost obou částí krajské sítě sociálních služeb HMP je stanovena na základě cenových hladin jednotlivých druhů služeb a počtu jejich kapacitních jednotek zařazených v síti. HMP má definovány základní cenové hladiny pro jednotlivé roky platnosti SPRSS (viz tabulka „*Definice a valorizace cenových hladin krajské sítě sociálních služeb HMP v letech 2025-2027*“). Cenové hladiny služeb, shodné pro obě části krajské sítě HMP, jsou výchozí hodnotou pro výpočet dotace pro následující rok. Uvedené výše cenových hladin pro jednotlivé roky zcela logicky nejsou provázány s výší finančních prostředků přidělených HMP ze státního rozpočtu prostřednictvím MPSV.

4.3.2. Financování krajské sítě sociálních služeb a dotační řízení SK

SK každoročně předkládá ke schválení voleným orgánům (RSK, ZSK) dokument *Vyhlášení dotačního řízení SK* (dále jen Vyhlášení), ve kterém je uveden zejm. účel dotace, výše a termíny splátek, druhy podporovaných služeb, způsob poskytnutí dotace, žádost o dotaci a termín podání, sazby úhrady a podíl spolufinancování. Vyhlášení je uveřejněno na webových stránkách SK. Vychází z metodiky MPSV Vyhlášení dotačního řízení MPSV ČR.

Přílohy Vyhlášení SK tvoří následující dokumenty:

- **Metodika dotačního řízení SK**, která poskytuje informace k žádosti o dotaci vč. způsobu jejího hodnocení, uvádí základní podmínky pro poskytování dotací, vymezuje uznatelné a neuznatelné náklady,
- **Pravidla dotačního řízení SK**, která obsahují základní principy dotačního řízení, mechanismus výpočtu optimálního návrhu dotace, způsob rozdělení a čerpání dotace, stanovení redukčních mechanismů a reálného návrhu dotace. Tento dokument je uveřejněn na webových stránkách SK, navazuje na Metodiku dotačního řízení SK, na Vyhlášení SK a na Metodiku dotačního řízení MPSV.

Kromě státní dotace z prostředků alokovaných krajům na financování krajské sítě registrovaných sociálních služeb prostřednictvím MPSV vyhlašuje SK dotační program z vlastního rozpočtu – Středočeský humanitární fond.

5. Hlavní zásady a podmínky metropolitního plánování rozvoje sociálních služeb

Cílem této kapitoly je formulovat základní předpoklady legislativně ukotveného a efektivně řízeného procesu metropolitního plánování rozvoje sociálních služeb, tzn. **blíže popsat oblasti identifikované jako zásadní pro budoucí spolupráci mezi SK a HMP** směřující k výše uvedenému cíli obou předmětných územně správních celků. Společnou ambicí představitelů SK a HMP je **připravit podmínky umožňující vzájemnou prostupnost svých krajských sítí sociálních služeb** jako účinnou reakci na dlouhodobě registrované potřeby obyvatel těchto krajů. Ti reálně vnímají území středních Čech s centrem v Praze jako jeden celek s vysokou vnitřní mobilitou a rostoucí propojeností v preferovaných oblastech místní infrastruktury (integrovaná doprava, školství), proto přirozeně chtějí mít možnost využívat v rámci tohoto území také sociální služby. Rozvoj kapacit těchto služeb v metropolitní oblasti, společně koordinovaný správci krajské sítě SK a HMP má potenciál zvýšit dostupnost potřebné podpory a pomoci pro občany žijící v regionech tohoto území, kteří se nacházejí v nepříznivé sociální situaci, a v neposlední řadě významně sníží stávající administrativní zátěž poskytovatelům sociálních služeb působícím současně na území SK i HMP.

5.1. Legislativní rámec metropolitního plánování rozvoje sociálních služeb

Jak již bylo uvedeno, je hlavním cílem této spolupráce mezi SK a HMP zajistit svým obyvatelům **prostupnost sítí sociálních služeb** těchto krajů. Pro správce předmětných krajských sítí to znamená najít shodu na formulaci řady procesních mechanismů, jež budou následně v rámci metropolitního plánování rozvoje sociálních služeb uplatňovány. Jedním z nezbytných dílčích kroků na cestě k naplnění tohoto cíle je sjednocení periodicity střednědobého plánování krajů v oblasti rozvoje sociálních služeb, tzn. stanovit konkrétní kalendářní rok počátku plánovacího cyklu. ZSS ukládá krajům plánovat rozvoj sítě sociálních služeb na tříleté období, počátek této tříleté periody SK je aktuálně o rok zpět za HMP.

Podle ZSS má kraj povinnost utvářet a rozvíjet síť sociálních služeb na svém území, rozvoj sítě za hranice vymezeného území kraje však tento zákon neumožňuje. Potřeby osob, jimž jsou určeny sociální služby, a praxe poskytovatelů těchto služeb ale ukazují, že územní členění mnohdy nekoresponduje s přirozeným vnímáním spádovosti ze strany občanů vzhledem k místu působnosti služeb, jejichž prostřednictvím naplňují občané své specifické potřeby plynoucí z jejich nepříznivé sociální situace. Je proto třeba hledat systémové řešení otázky prostupnosti krajských sítí sousedících krajů a jednat o jejím **legislativním zakotvení**.

Síť sociálních služeb SK zahrnuje služby, které současně působí na území Prahy a jejich kapacity jsou zařazeny také v krajské síti HMP. Z hlediska plánování rozvoje sociálních služeb klade tato skutečnost již nyní určité požadavky na spolupráci správců obou krajských sítí, a to jak při vyhodnocování místního dopadu těchto služeb, tak také ve vztahu k jejich financování. V rámci samostatné působnosti uplatňuje každý z krajů vlastní metodický přístup při sledování vybraných parametrů jednotlivých služeb a má rovněž vlastní metodiku sběru dat o jejich poskytování. Dvojí vykazování dat tedy představuje výraznou administrativní zátěž rovněž pro poskytovatele sociálních služeb s tzv. dělenou působností. Z uvedených důvodů jsou na základě dohody radních pro sociální oblast SK a HMP realizovány **směny kapacit sociálních služeb** s primárním cílem zachovat dostupnost těchto služeb jejich uživatelům.

Značný počet obyvatel Prahy využívá pobytové služby sociální péče na území SK, především jde o domovy pro seniory (až 20 % klientů zařízení SK tvoří občané s trvalým bydlištěm na území HMP), domovy pro osoby se zdravotním postižením a domovy se zvláštním režimem. Rovněž občané SK využívají zejména terénní a ambulantní sociální služby na území Prahy. Provázanost krajů v rámci mobility občanů je přirozeným jevem, dojde-li však k poklesu mobility obyvatel mezi kraji, může se v některých regionech výrazně snížit dostupnost určitých druhů sociálních služeb či forem jejich poskytování.

SK ve svém SPRSS popisuje jedno ze souvisejících systémových opatření takto: „*Efektivně řízená síť se v případě Středočeského kraje také neobejde bez intenzivního jednání a spolupráce s hlavním městem Prahou s výhledem na budoucí společné řešení vybraných oblastí sociálních služeb, například v podobě metropolitního plánu.*“

Pro spolupráci s HMP stanovuje SK dále v rámci SPRSS následující dílčí cíle:

- formulovat zásady pro vznik metropolitního plánu rozvoje sociálních služeb;
- zajistit propustnost systému sociálních služeb mezi kraji;
- zjednodušit systém financování a vykazování dat o poskytovaných sociálních službách pro poskytovatele služeb s dělenou působností.

HMP reflektuje potřebnost spolupráce se SK v rámci svého SPRSS formulací systémového opatření k podpoře infrastruktury pro plánování a rozvoj sociálních služeb, jehož cílem je v návaznosti na § 95 písm. g) ZSS **zmapovat a analyzovat možnosti rozvoje kapacit sociálních služeb krajské sítě HMP na území SK**. Následně SPRSS HMP uvádí, že rozvoj krajské sítě sociálních služeb nad rámec hranic kraje nyní nemá oporu v zákoně, proto bude

nezbytné nejprve definovat výkladový legislativní rámec pro tento širší územní rozvoj a následně jednat s MPSV o implementaci této úpravy do zákona. Uvedený zásadní předpoklad pro možnost rozvoje kapacit sítě sociálních služeb nad rámec správního území kraje formuluje SPRSS HMP jako „vytvoření hlavních tezí, na jejichž základě budou zpracovány zásady pro budoucí (potenciální) tvorbu metropolitního plánu rozvoje sociálních služeb v rámci spolupráce HMP a Středočeského kraje“.

5.2. Rozvoj kapacit sociálních služeb v rámci metropolitního plánování

Pro funkční nastavení procesů metropolitního plánování rozvoje sociálních služeb bude třeba mít na zřeteli odlišnosti struktury, způsobu řízení a financování uvedených krajských sítí a dále s nimi pracovat – identifikovat shody, kompenzovat odlišnosti, definovat případné nové principy řízení a na jejich základě formulovat v rámci krajských SPRSS konkrétní opatření. Jak podrobně uvádíme v kapitole 4.3., je krajská síť HMP tvořena dvěma samostatnými částmi – Základní a Doplnkovou sítí, z nichž každá má svůj rozpočet.

Zatímco kapacity služeb zařazené v Základní síti jsou financovány ze státní dotace, zdrojem finančních prostředků Doplnkové sítě je rozpočet HMP. Kapacity služeb v krajské síti SK jsou financovány prostřednictvím státní dotace, jako je tomu v případě Základní sítě HMP, avšak zcela srovnatelnou alternativu k Doplnkové síti HMP SK nemá. Určitou podobnost s Doplnkovou sítí HMP můžeme spatřovat v dotačním titulu *Středočeský humanitární fond*, jehož finanční prostředky jsou rovněž alokovány z rozpočtu kraje, ale tento dotační program je otevřený také poskytovatelům návazných služeb, tedy i žadatelům, potažmo příjemcům podpory mimo krajskou síť.

Odlišný postup v rámci řízení krajské sítě je patrný rovněž při samotném plánování rozvoje kapacit, a to jak ve smyslu jejich navyšování stávajícím poskytovatelům služeb v síti, tak také v rámci zařazování nových služeb do sítě. SK zařazuje nové služby do své sítě zpravidla jen s účinností od 1. 1. příslušného kalendářního roku, úpravy stávajících kapacit jsou možné také s účinností od 1. 7. daného kalendářního roku. Prioritizaci podpory konkrétních služeb provádí SK již při přípravě nového SPRSS a tato zůstává po celé období plánovacího cyklu neměnná, a to v kategoriích služby s vysokou, střední a nízkou rozvojovou prioritou.

HMP prioritizuje podporu jednotlivých druhů sociálních služeb průběžně v rámci tříletého období platnosti SPRSS, a to v půlročních intervalech, kdy k 1. 1. a 1. 7. kalendářního roku vyhlašuje dotační výzvu na rozvoj kapacit Doplnkové sítě pro konkrétní rozvojové úkoly

realizované prostřednictvím konkrétních druhů sociálních služeb. Základní síť sociálních služeb HMP je aktuálně z důvodu nedostatečné alokace finančních prostředků ze státního rozpočtu pro rozvoj kapacit uzavřena, takže krajská síť HMP je nyní rozvíjena pouze prostřednictvím Doplnkové sítě, a to v návaznosti na identifikované potřeby obyvatel HMP a v závislosti na objemu prostředků přidělených z rozpočtu HMP pro rozvoj v oblasti sociálních služeb.

Podaří-li se najít legislativní rámec pro rozvoj sítě sociálních služeb nad vymezené území kraje, budou následná jednání v úřední rovině, tzn. mezi správcí sítě SK a HMP, vedena v otázkách hledání optimálního nastavení parametrů procesu společného metropolitního plánování rozvoje sociálních služeb, v rovině politické – mezi radními krajů pro sociální oblast – pak v otázkách financování této spolupráce.

5.3. Sběr a vykazování dat o sociálních službách v rámci metropolitního plánování

Zcela nezbytným předpokladem efektivně řízeného plánování rozvoje kapacit sociálních služeb metropolitního území je **existence elektronického informačního systému pro oblast sběru a vykazování dat o poskytovaných službách obou spolupracujících krajů**, který bude oběma územně správním celkům vzájemně přístupný, a to nejen jako platforma pro sdílení dat, nýbrž také jako nástroj správy krajské sítě SK a HMP. V rámci aktuálního střednědobého plánovacího období implementoval SK optimálně využitelný nástroj řízení a koordinace krajské sítě – elektronický systém KISSoS (krajský informační systém sociálních služeb). Jeho prostřednictvím lze podstatně zefektivnit procesy sběru dat o poskytování sociálních služeb zařazených v krajské síti, získaná data vyhodnocovat, pravidelně sledovat či revidovat dopad jednotlivých opatření realizovaných v rámci aktuálního střednědobého plánovacího období a následně definovat nová strategická opatření pro další tříletý cyklus plánování rozvoje sociálních služeb v síti SK.

KISSoS zprostředkovává komunikaci mezi krajem a poskytovateli sociálních služeb zařazených v jeho síti, a to v oblasti podávání žádostí o státní dotaci, administrace smluv o udělení Pověření, správy kapacit zařazených služeb a při sběru dat o těchto službách. Poskytuje správcí sítě snadno dostupný, průběžně aktualizovaný přehled o dostupnosti služeb v regionech kraje, tzn. o pokrytí území jednotlivých ORP konkrétními druhy a formami poskytování těchto služeb, umožňuje spolehlivě identifikovat tzv. bílá místa – území, kde je dostupnost určitých služeb nízká, příp. zde tyto služby zcela chybějí a současně je nelze plnohodnotně nahradit jinými, podobně zaměřenými, jež jsou v daném území kapacitně

dostatečně zastoupeny. KISSoS SK obsahuje rovněž veřejně dostupný katalog sociálních služeb krajské sítě.

Budoucí implementaci elektronického systému pro práci s daty a správu krajské sítě uvádí také SPRSS HMP, příslušné systémové opatření formuluje jako: „*vytvoření komplexního návrhu pro vznik informačního systému v oblasti sociálních služeb na území HMP*“. Prostřednictvím tohoto systému bude kraj zajišťovat sběr dat o poskytovaných sociálních službách na svém území, mapovat dostupnost těchto služeb v kraji, komunikovat s jejich poskytovateli a s jednotlivými MČ Prahy. Zpracovaný návrh elektronického informačního systému bude podkladem pro případnou implementaci řešení v dalším plánovacím období, tj. v letech 2028-2030.

Odhlédneme-li od technické stránky vývoje tohoto systému – ať už vlastního pro každý z krajů, nebo samostatného pro metropolitní území – je zásadní podmínkou efektivity společného metropolitního plánování rozvoje sociálních služeb **stanovení jednotných parametrů procesu zjišťování potřeb obyvatel tohoto území** (standardizované postupy komunitního plánování MČ HMP a ORP SK) a **jednotné typologie či metodologie sběru dat o poskytování sociálních služeb** v rámci širší sítě metropolitního území.

Jednou z klíčových aktivit realizovaného projektu SK je **metodické vedení pracovníků odborů sociálních věcí** obecních úřadů ORP kraje v oblasti komunitního plánování **s cílem sjednotit obsah a formu výstupů tohoto plánovacího procesu**. Harmonizaci komunitního plánování ORP věnuje pozornost rovněž HMP, a to v rámci realizace přijatého opatření SPRSS – „*provést revizi a přenastavení fungování platformy koordinátorů komunitního plánování MČ Prahy s cílem uvádět v těchto plánech konkrétní a jasné výstupy, jež lze následně implementovat do strategických dokumentů MČ a kraje.*“

Z výše uvedené projektové činnosti SK a na základě deklarovaného závazku jako jednoho z opatření SPRSS HMP je patrné, že **v oblasti komunitního plánování věnují oba kraje sociálním pracovníkům svých ORP cílenou metodickou podporu. Tento jednotný přístup má z hlediska metropolitního plánování vysoký potenciál** kvalitně nastavit metody zjišťování potřeb občanů žijících na území těchto dvou krajů a na identifikované potřeby reagovat odpovídajícím kapacitním rozvojem sociálních služeb.

Sociodemografická analýza SPRSS HMP obsahuje kromě obvyklých údajů těchto analytických dokumentů také velmi podrobná data z oblastí, které mohou být velmi významné z hlediska plánování rozvoje sociálních služeb poskytovaných v metropolitním území. Mezi tyto oblasti

patří např. školství, SPOD, ale především detailní přehled dat **tří pilířů sociálního zabezpečení**:

- **pojištění** – typy důchodů a počty jejich příjemců v rámci jednotlivých MČ Prahy;
- **státní sociální podpory** – počty příjemců konkrétních dávek z tohoto systému v MČ Prahy;
- **pomoci** – počty příjemců dávek ze systému hmotné nouze, počty příjemců příspěvku na péči v jednotlivých stupních dle MČ Prahy.

Pro budoucí rozvoj sociálních služeb metropolitního území by bylo přínosné zařazovat analýzu výše uvedených dat ČSÚ, ÚP ČR a ČSSZ také v rámci SPRSS SK.